

Jaczynowska, Maria

V Międzynarodowy Kongres Epigrafiki Greckiej i Łacińskiej w Cambridge

---

Przegląd Historyczny 59/3, 545-546

1968

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

V MIĘDZYNARODOWY KONGRES EPIGRAFIKI GRECKIEJ I ŁACIŃSKIEJ W CAMBRIDGE

Od 18 do 23 września 1967 odbył się w Cambridge V Międzynarodowy Kongres Epigrafiki Greckiej i Łacińskiej. Tego typu międzynarodowe zjazdy organizowane są co 5 lat, niestety strona polska nie bierze w nich regularnego i liczniejszego udziału. Tak np. w 1957 r. na Kongresie w Rzymie było 2 przedstawicieli z Polski, w 1962 r. w Wiedniu — nikogo z naszej strony, w 1967 r. w Cambridge Polskę reprezentowała jedna osoba. Zważywszy udział w angielskim Kongresie 260 uczestników z różnych państw i kontynentów, w tym kilkusobowe delegacje z innych krajów Demokracji Ludowej (np. z Czechosłowacji, Węgier, NRD i Rumunii) — skromna reprezentacja naszego państwa nie odpowiada stale wzrastającemu zainteresowaniu epigrafiką łacińską i grecką w Polsce. Dziedziny te stanowią bowiem podstawę badań naukowych znacznej części historyków starożytności, a także archeologów.

Sześciodniowe obrady w Cambridge były bardzo pracowite (10 do 20 referatów dziennie) i dostarczyły wiele nowych cennych materiałów. Obrady odbywały się zasadniczo w dwóch sekcjach: greckiej i rzymskiej, tylko część zebrań miała charakter plenarny. Ze względu na zainteresowania naukowe autorki sprawozdania będzie ono dotyczyć głównie problematyki rzymskiej.

Referaty można by podzielić na trzy zasadnicze grupy: 1. sprawozdania z badań epigraficznych w poszczególnych krajach, komunikaty o nowych pracach wydawniczych, pomocach naukowych z zakresu epigrafiki greckiej i łacińskiej, dyskusja nad metodą publikowania zbiorów inskrypcji i suplementów do istniejących wydawnictw; 2. prezentacja nowo odnalezionych inskrypcji lub ich grup; 3. odczyty o szerszej problematyce historycznej mające charakter syntezy jakiegoś zagadnienia.

Pierwsza grupa referatów budziła największe zainteresowanie i skoncentrowana była głównie na posiedzeniach plenarnych. Tak więc po otwarciu obrad przez przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego prof. A. H. M. Jonesa, prof. M. Guarducci zaprezentowała I tom wydanej w Rzymie „Epigrafia Greca”, pomyslanej jako podręcznik epigrafiki greckiej dla niespecjalistów z tej dziedziny, którzy korzystają jednak w swych badaniach z inskrypcji. Następnie dr R. Gründel przedstawił przebieg prac Akademii Berlińskiej nad wydaniami inskrypcji, przede wszystkim w ramach CIL. Prof. H. - G. Pflaum omówił zmiany w koncepcji wydawniczej „Année Épigraphique”. Nowa, czteroosobowa redakcja (J. Gagé, M. Leglay, H. - G. Pflaum, H. Willeumier) przewiduje znaczne rozszerzenie AË —nowy numer za 1966 r. będzie zawierał ponad 600 pozycji. Nastąpiły również poważne zmiany w układzie tego czasopisma, które będzie prezentować inskrypcje nie według kolejności alfabetycznej, jak to miało miejsce dotychczas, lecz według porządku geograficzno-problemowego.

Dyskusję nad koncepcją AË kontynuowano następnego dnia podczas posiedzenia członków *Association Internationale de l'Épigraphie Latine* (pod przewodnictwem H. - G. Pflauma). Postulowano rozszerzenie koncepcji tego towarzystwa, a prof. Michajłow domagał się stworzenia wspólnej organizacji dla epigrafików, zajmujących się światem rzymskim i greckim, nie można bowiem sztucznie oddzielać tych dwóch dziedzin badań nad starożytnością klasyczną. Większość jednak zebranych wypowiedziała się za bardziej umiarkowanym rozszerzeniem za-

kresu działalności AIÉL i związanego z nią AÉ. Domagano się zmiany charakteru stowarzyszenia w sensie zajmowania się nie tylko epigrafiką łacińską, ale szerzej pojętą epigrafiką rzymską (*Association Internationale de l'Épigraphie Romaine*), tj. również z uwzględnieniem inskrypcji greckich, punickich, etruskich, oskijskich itp. — dotyczących świata rzymskiego.

W ciągu dalszych dni Kongresu przedstawiono wyniki badań epigraficznych w poszczególnych ośrodkach. Zreferowali je: prof. Michałłow (Bułgaria), prof. Pippidi (Rumunia), prof. Betz (Austria), prof. Mieloni (Sardynia), prof. Burzachechi (Wielka Crecja). Nieobecni na Kongresie profesorowie A. Degrassi i d'Ors nadesłali powielone sprawozdania ze stanu badań nad epigrafiką we Włoszech i Hiszpanii.

W ramach drugiej grupy referatów zebrani wysłuchali bardzo dużej ilości komunikatów, które próbowano uporządkować według pewnych związków tematycznych, jak np. inskrypcje attyckie, inskrypcje archaiczne greckie i italskie, późnorzymskie i bizantyjskie. Zaprezentowano znaczną ilość referatów dotyczących poszczególnych rejonów, np. Italii, Afryki, Dacji rzymskiej, a także pewnych form napisów, jak np. inskrypcje nagrobkowe. W krótkim sprawozdaniu nie sposób zreferować wszystkich interesujących odczytów. Warto jednak wspomnieć przynajmniej wśród wielu wystąpień uczonych włoskich referat M. Guarducci pt. „Iscrizioni greche e latine in una taberna di Pozzuoli”, w którym autorka poinformowała zebranych o niezwykle cennym odkryciu grupy *grafitti* greckich i łacińskich w Puteoli, dających barwny obraz życia przedstawicieli warstw niższych i średnich w latach 50—70 n.e. (w tym wielu rzemieślników i cudzoziemców). Wysoki poziom naukowy przedstawiały referaty dotyczące Afryki rzymskiej; cechowało je udane powiązanie komunikatów o nowych inskrypcjach z szerszą problematyką historyczną. Taki charakter miały np. odczyty prof. Salamy z Algeru („Une borne milliaire africaine de l'empereur Julien”), prof. Frézouls ze Strasburga („Une synagogue juive à Volubilis”) i dr Beschauoucha z Tunisu („Le municipe d'Uzappa et le proconsul d'Afrique Sex. Cocceius Anicius Faustus Paulinus”).

Stosunkowo najmniejszą grupę stanowiły w Cambridge referaty o szerszej problematyce historycznej lub metodologicznej. Wywołały one jednak ożywioną dyskusję pomimo bardzo ścisłych ograniczeń czasu. Tak więc referat G. Ch. Picarda („Essai d'étude d'une société antique, fondé sur l'épigraphie et l'archéologie: Mac-tar”) stał się punktem wyjścia do dyskusji, w jakim stopniu archeologia może dostarczać kryteriów ułatwiających datowanie inskrypcji. Odczyt prof. Kajanto z Helsinek („Problems of onomastic research”) dotyczył metody badań onomastycznych w oparciu o materiał inskrypcyjny. Żywe zainteresowanie wywołał referat prof. Vittinghoffa z Erlangen, dotyczący problematyki romanizacji w związku z rozszerzeniem się rzymskich form ustrojowych („Hauptprobleme der Urbanisierung römischer Provinzen. Bericht über ein langfristiges Forschungsunternehmen”). Inny aspekt romanizacji poruszył doc. A. Mócsy z Budapesztu („Das Inschriftenmaterial einer Provinz als Widerspiegelung der Romanisation”). Wbrew opiniom kwestionującym badania statystyczne w epigrafice (H. - G. Pflaum) A. Mócsy bronił walorów tej metody przynajmniej dla terenów, które są już dobrze zbada- dane pod względem archeologicznym (np. Panonia, Mezja).

Podsumowania dorobku Kongresu dokonał Sir Ronald Syme. Na zakończenie niniejszego sprawozdania należy podkreślić również doskonałą stronę organizacyjną Kongresu, co było w znacznym stopniu zasługą sekretarki komitetu organizacyjnego, dr J. Reynolds z Newnham College w Cambridge.